

Правова наука повинна не відставати ні на йоту від науково-технічного прогресу, оцінюючи всі його складові з точки зору їх впливу на суспільні відносини та необхідності і ступеня корегування даних відносин. Саме в цьому полягає вклад права, причому дуже суттєвий, в інноваційний розвиток України.

Для прикладу, недарма та своєчасно відомий український учений О.А. Баранов піднімає питання правових проблем, пов'язаних з «інтернет речами»⁶.

Вже настає час коли людству потрібно замислитися не лише про майбутні суспільні відносини, про шляхи та методи регулювання, а й про відносини людини із створеними їм «думних» речах (роботах із штучним інтелектом; засобами, які оснащені процесорами запрограмованими на відносно самостійній прийом, обробку та передачу інформації з використанням інформаційно-комунікаційних технологій як людині, так й собі подібним.

Висновок: Право у сучасності повинно стати не лише і не стільки констатуючою складовою розвитку суспільства, скільки одним з важливих його двигунів, спонукальних мотивацій, основою формування нових соціальних відносин, одним з елементів основи інноваційного розвитку суспільства.

-----***-----

УДК 34.096

Г. М. Красноступ,
к.ю.н., с.н.с. Науково-дослідного
інституту інформатики і права
НАПрН України

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В СУСПІЛЬСТВО ЗНАНЬ

⁶ О.А. Баранов. Правові проблеми інтернету речей в контексті захисту персональних даних // Проблеми захисту прав людини в інформаційному суспільстві : Матеріали науково-практичної конференції / 01 квітня 2016 р. м. Київ // Упорядн.: В.М. Фурашев, С.Ю. Петряев. – К.: НДІП НАПрН України, НТУУ «КПІ», 2016. – С. 14 -18.

Якщо в щось вірить 1 людина, це – шизофренія. Якщо в щось вірить 100 чоловік, це – секта. Якщо в щось вірить 100000 чоловік, це – політична партія. Якщо в щось вірить 1000000 осіб, це – глядачі, які дивляться один і той же телевізійний канал. Якщо в щось вірить 1000000000 чоловік, це – релігія [1]. Вбачається очевидним серйозний вплив телебачення на свідомість громадськості.

Статтею 3 Закону України «Про інформацію» визначено основні напрями державної інформаційної політики, до яких віднесено: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечення інформаційної безпеки України; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору [2]. Наведені принципи є актуальними під час реалізації державної політики у сфері телебачення і радіомовлення.

Статтею 4 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» окремо визначено основні принципи державної політики у сфері телебачення і радіомовлення, згідно з якими держава: проводить політику протекціонізму щодо розповсюдження програм і передач вітчизняного виробництва; створює умови для забезпечення засобами телерадіомовлення культурних та інформаційних потреб громадян України, а також потреб етнічних українців, які проживають за межами України; підтримує об'єднання суб'єктів інформаційної діяльності в галузі

телебачення і радіомовлення (телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги) у самоврядні організації; не чинить перепон прямому прийому телевізійних і радіопрограм та передач з інших країн, які транслюються мовою національної меншини або подібною до неї регіональною мовою; встановлює дієві обмеження щодо монополізації телерадіоорганізацій промислово-фінансовими, політичними та іншими групами чи окремими особами, а також гарантує захист телерадіоорганізацій від фінансового і політичного тиску з боку фінансово-політичних груп та органів державної влади і органів місцевого самоврядування; гарантує реалізацію прав на інформацію, на вільне і відкрите обговорення суспільно важливих проблем із застосуванням телебачення і радіомовлення; всіма можливими законними засобами не допускає в інформаційних та інших телерадіопрограмах систематичного цілеспрямованого безпідставного загострення уваги на війні, насильстві і жорстокості, розпалюванні расової, національної та релігійної ворожнечі або позитивного їх подання (трактування), а також забезпечує ідеологічний і політичний плюралізм у сфері аудіовізуальних засобів масової інформації; законодавчо визначає органи влади, які здійснюють реєстраційні та регулюючі функції у галузі телерадіомовлення і не допускає створення нових чи наділення існуючих державних органів тотожними або дублюючими повноваженнями щодо аудіовізуальних засобів масової інформації [3].

Розвиток інформаційного суспільства змінив та удосконалив механізм отримання знань, створив сприятливі умови для аналізу великої кількості інформації.

Власики аудіовізуальних засобів масової інформації отримують реальну можливість маніпулювати суспільною думкою, формуючи при цьому певні уявлення населення про реальні події та явища, що відбуваються в суспільному житті.

На жаль, не всі суспільні відносини можна врегулювати на правовому рівні. У деякі сфери суспільного життя держава не може втручатися, а будь-який вплив буде оцінено світовою спільнотою, як цензуру.

Водночас хочеться зупинитися на таких важливих питаннях, як правове регулювання поширення аудіовізуальної інформації та виховання навичок населення її критично сприймати.

Наведемо приклад. Сьогодні майже щодня різні телеканали оперують статистичними даними та результатами соціологічних досліджень. При цьому, не завжди зрозуміло, хто проводив відповідні спостереження та звідки запозичено дані. В результаті цього населення отримує інформацію, вигідну певним фізичним особам, промислово-фінансовим групам та політичним партіям.

Відповідно до статті 19 Закону України «Про інформацію» соціологічна інформація – будь-які документовані відомості про ставлення до окремих осіб, подій, явищ, процесів, фактів тощо. Правовий режим соціологічної інформації визначається законами та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [2].

Слід зазначити, що відповідно до попередньої редакції Закону України «Про інформацію» основними джерелами соціологічної інформації було визначено документовані або публічно оголошені відомості, в яких відображено результати соціологічних опитувань, спостережень та інших соціологічних досліджень. Тобто, чинний Закон більше не пов'язує соціологічну інформацію із соціологічними дослідженнями та їх результатами.

Схожа ситуація склалася із наведенням у телепередачах різного характеру статистичних даних. Автор цієї доповіді не погоджується з твердженням, що статистика – це друга наука за рівнем достовірності після

«прогнозу погоди». Разом з цим, необхідно констатувати факт систематичної маніпуляції на телебаченні статистичними даними, не підкріпленими жодними дослідженнями. Хоча телеглядачу, на наше переконання, було б цікаво розуміти, хто та за які кошти проводив певні дослідження.

На цьому етапі важливо зрозуміти, про яке регулювання йде мова. Державне регулювання чи саморегулювання, коли на варті достовірності інформації стоять журналістська етика та професійні стандарти.

Протягом останніх двадцяти п'яти років в Україні спостерігається сталий розвиток інформаційної сфери як особливої системи суспільних відносин, що виникають в усіх сферах життя і діяльності суспільства та держави в результаті створення, використання, поширення та зберігання інформації, насамперед у сфері законодавчого закріплення права особи на інформацію. Саме тому, формування державної політики у сфері телебачення і радіомовлення є дуже важливим під час реалізації державної інформаційної політики в цілому.

Вважаємо, що формування та реалізація державної політики у будь-якій сфері не має відбуватися хаотично та не виважено. Такій діяльності має передувати глибинний аналіз суті правових відносин, практики інших країн щодо їх регулювання, а також пропозицій інститутів громадянського суспільства стосовно напрямів удосконалення відповідних положень законодавства.

Цимбалюк В.С. пропонує звернути увагу на казуси щодо визначення змісту інформації, інформаційної безпеки, суспільної моралі як предмета права, визнання Інтернету як засобу масової інформації на рівні з пресою, радіо, телебаченням [4, с. 158]. Саме тому, визначенню напрямів правового регулювання має передувати аналіз проблем у відповідній сфері суспільних відносин.

На думку А.М. Новицького, в Україні слід звернути увагу на комплексний підхід до інформаційної сфери, як однієї із найактуальніших у частині формування інформаційного суспільства. Інформаційна політика держави повинна включати в себе весь спектр завдань, що стоять перед державою для побудови інформаційного суспільства. Тому необхідно звернути увагу на це у формуванні нормативно-правової бази регулювання інформаційних відносин, здійснити розробку відповідної Концепції правового забезпечення інформаційної політики держави, в якій передбачити всі напрями розвитку та відповідного правового регулювання інформаційних відносин у державі [5, с. 369].

Водночас має відбуватися «виховання в аудиторії навичок критичного сприйняття інформації». Такий напрям державної політики можна реалізувати шляхом підготовки та впровадження комплексного плану заходів, спрямованого на формування суспільства знань.

Разом з цим, треба розуміти, що впровадженню цього плану та внесенню будь-яких змін до чинного законодавства про інформацію має передувати проведення їх широкого громадського обговорення із залученням медіа експертів та представників галузі телебачення.

Література

1. М. Д. Красноступ. Віра та її різновиди. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.krasnostup.com/ru/blog-ru/>
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – ст. 650.
3. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 18. – ст. 17.

4. Цимбалюк В.С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства : [монографія] / В.С. Цимбалюк. – К. : Освіта України, 2011. – 426 с.

5. Новицький А.М. Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні : [монографія] / А.М. Новицький. – Ірпінь : НУ ДПС України, 2011. – 444 с.

-----***-----

*В. М. Поперечнюк,
Науково-дослідний інститут
інформатики і права Національної
академії правових наук України*

СУСПІЛЬСТВО ЗНАНЬ: ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Якісні трансформації життя суспільства, які пов'язані із активним розвитком ІКТ, глобального інформаційного простору та їх використанням значною частиною населення земної кулі, у роботі та повсякденному житті дали підстави світовій спільноті говорити про становлення інформаційного суспільства, як нового етапу цивілізаційного розвитку. Проте, не встигнувши дійти згоди щодо розуміння його концепції вчені почали говорити про суспільство знань протиставляючи його інформаційній соціально-економічній формації.

В 2003 році на 32-й Генеральній конференції ЮНЕСКО було рекомендовано використовувати термін «суспільство знань», бо це поняття є ширшим і включає в себе й «інформаційне суспільство» [1]. Хоча лише у 2004 р. Генеральний директор ЮНЕСКО з питань комунікації та інформації А. Хана, розкриває сутність суспільства заснованого на знанні визначаючи, що воно має соціальне, культурне, економічне, політичне та інше підґрунтя, на відміну від інформаційного суспільства, концепція